



Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

9. SINIF

Ünite : 1. Bilgi ve İnanç

Konu : 1. İslam'da Bilginin Kaynakları - 1

■ NELER ÖĞRENECEĞİZ?

1. İslam'da Bilginin Kaynakları

- Bilgi Nedir?
- Bilgi Türleri
- İslam'a Göre Bilgi



“... Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?...”
(Zümer suresi, 9. ayet.)

1. İslam'da Bilginin Kaynakları

■ Bilgi Nedir?

- İnsan, akıllı ve düşünme yeteneğine sahip meraklı bir varlıktır.
- Kendisini, çevresini ve kâinatta olup biteni merak eder ve anlamak ister.



- Bunun için sorular sorar ve cevaplar arar.
- Ulaştığı cevapların yeterli olup olmadığını kontrol eder.



- İnsan, bilgiyi ve bilgisinin kaynağını sorgular.
- Bilginin kaynağını bazen akılda bazen deneyde bazen de sezgide bulur.



- Çeşitli düşünme yöntemleri geliştirir ve bu yöntemleri kullanarak bazı bilimsel sonuçlara varır.
- Bazen vardığı bu sonuçlardan da şüphe eder ve tekrar tekrar sorgulamaya devam eder.
- Bu durum insanın hayatı boyunca devam eder.



Bilgi;

öğrenme,
araştırma,
gözlem ve
deney yoluyla
elde edilen,
insan zekasının
ve çalışmasının
sonucu olarak
ortaya çıkan
ürüne denir.

Bilginin oluşumu sürecinde bilen varlığa **özne (süje)**, bilinen varlığa **nesne (obje)** denir.

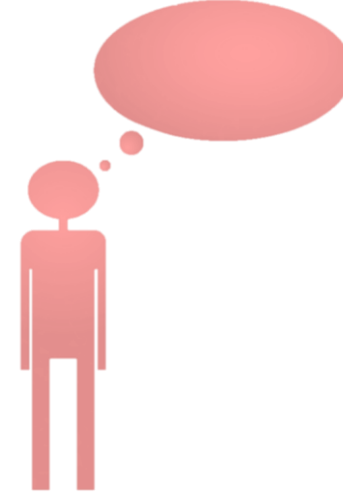
- **Felsefede bilgi**, insanın varlıkları tanıma, anlama ve bilme çabası sonucunda ortaya çıkan netice şeklinde tanımlanmıştır.
- Yani bilgi, bilenle bilinen arasında kurulan ilişkidir.



- Felsefecilere göre bilgi; **düşünme, algılama, anlama** ve **açıklama** süreçleriyle oluşur.



- Doğru ve genel geçer bilgiye ulaşılabileceğini düşünen filozoflar yanında bunun mümkün olmadığını savunan filozoflar da vardır.
- Bu farklılıkla birlikte, felsefe alanında bilginin kaynağı genel olarak; **akıl, duyular, deney, gözlem** ve **sezgidir**.



■ BİLGİ TÜRLERİ

Gündelik Bilgi

Dini Bilgi

Teknik Bilgi

Sanat Bilgisi

Bilimsel Bilgi

Felsefi Bilgi

1- GÜNDELİK BİLGİ

Günlük yaşamı kolaylaştıran, yararlı ve sistemsiz bilgilerdir.

Özne İle Nesne Arasındaki Bağ

Sezgi ve deneyim

Öznellik - Nesnellik

Kısmen öznel -
kısmen nesnel

2- DİNİ BİLGİ

Yüce Allah'ın elçileri aracılığı ile bildirdiği inanç ve ibadetleri, kuralları içeren bilgilerdir.

Özne İle Nesne Arasındaki Bağ

İnanç - İman

Öznellik - Nesnellik

Öznel

3- TEKNİK BİLGİ

Doğadaki nesnelere araç haline getiren, insanın hayatını kolaylaştıran bilgilerdir.

Özne İle Nesne Arasındaki Bağ

Yetenek ve beceri

Öznellik - Nesnellik

Nesnel

4- SANAT BİLGİSİ

Sezgiye, duyguya, coşkuya dayanan; sanatçı ve nesne arasındaki ilgiden doğan bilgilerdir.

Özne İle Nesne Arasındaki Bağ

Hayal gücü ve sezgi

Öznellik - Nesnellik

Öznel

5- BİLİMSEL BİLGİ

İnsanı, toplumu ve evreni araştırma konusu yapan, gözleme, deneye ve akla dayanan bilgilerdir.

Özne İle Nesne Arasındaki Bağ

Gözlem ve deney

Öznellik - Nesnellik

Nesnel

6- FELSEFİ BİLGİ

İnsanın, evrenin niteliği ve yapısı hakkında gözlemlere dayanarak düşünmesi sonucu elde edilen bilgilerdir.

Özne İle Nesne Arasındaki Bağ

Akıl yürütme

Öznellik - Nesnellik

Öznel

- **Bilim dünyasına göre** ise bilgi, **sebep sonuç ilişkisi içerisinde objektif, ölçülebilir, gözlemlenebilir ve mantıksal** olmalıdır.
- Bilgi gözlem ve deney yoluyla, teorilerin doğruluğunun ispatlanması sonucunda ortaya çıkar.



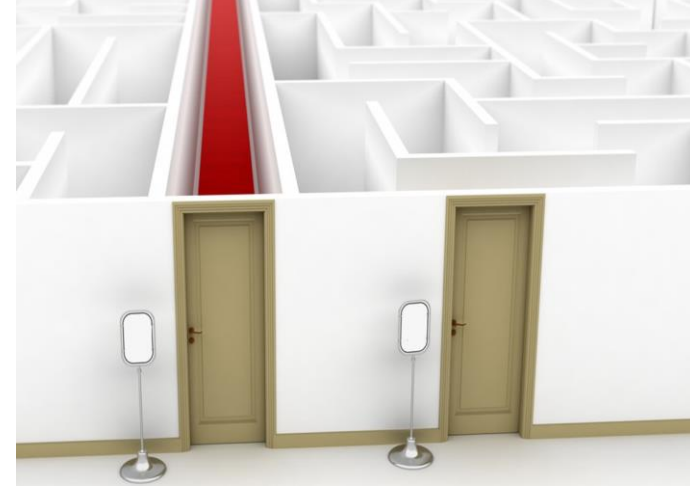
- Bilgi konusunda, felsefenin bütüncül bakış açısının aksine bilimin parçalı bir yaklaşımla, çeşitli alt birimlere bölünerek incelenir.
- Bilgi; **matematik, fizik, astronomi ve psikoloji** gibi çeşitli bilim dalları altında ele alınır.



- Son yüzyıllarda gelişen **pozitivist bilim anlayışına göre** bilinen tek gerçek; bilimin söylediği veya görebildiğidir.
- Bu anlayış, evrendeki her şeyin, sebep sonuç ilişkisi içerisinde bilinebileceğini iddia etmektedir.
- Yine onlara göre bilim, eninde sonunda her şeyi çözecek, evrende bilinmeyen hiçbir şey kalmayacaktır.



- Bu bakış açısı bazı bilim adamlarını din ve metafizik gibi alanları dışlayacak kadar ileri götürmüştür.
- Oysa bilim her ne kadar görünen âlemde insanlığa katkılar sunsa da dinin ve vahyin bireysel ve toplumsal işlevlerini hiçbir zaman yerine getiremez.



■ İslam'a Göre Bilgi:

- İslam'a göre insan bilme ve öğrenme yetenekleriyle yaratılmıştır.
- Okuma, düşünme, anlama, yazma ve uygulama gibi özellikler, insanı diğer varlıklardan ayırır.

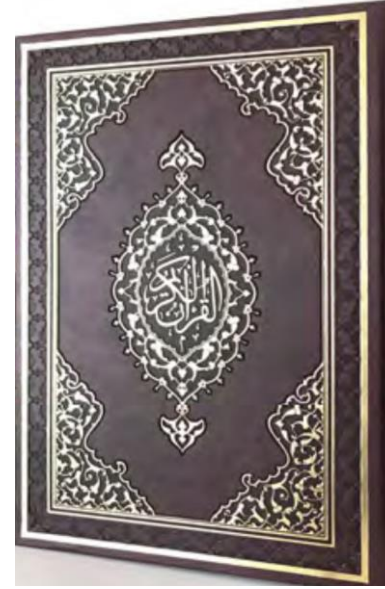


KADİM BİLGİ

- Yüce Allah'ın zâtı ile birlikte bulunan bilgidir. Tüm zamanları kapsar.
- O'nun bilgisinde hiçbir eksiklik bulunmaz.

HADÎS BİLGİ

- İnsan başta olmak üzere yaratılmış varlıkların bilgisidir.
- Bu bilgi sınırlı ve sonludur.



- İslam'a göre bilginin tek kaynağı Yüce Allah'tır.
- O her şeyi bilen ve insana bilmediklerini öğretendir.



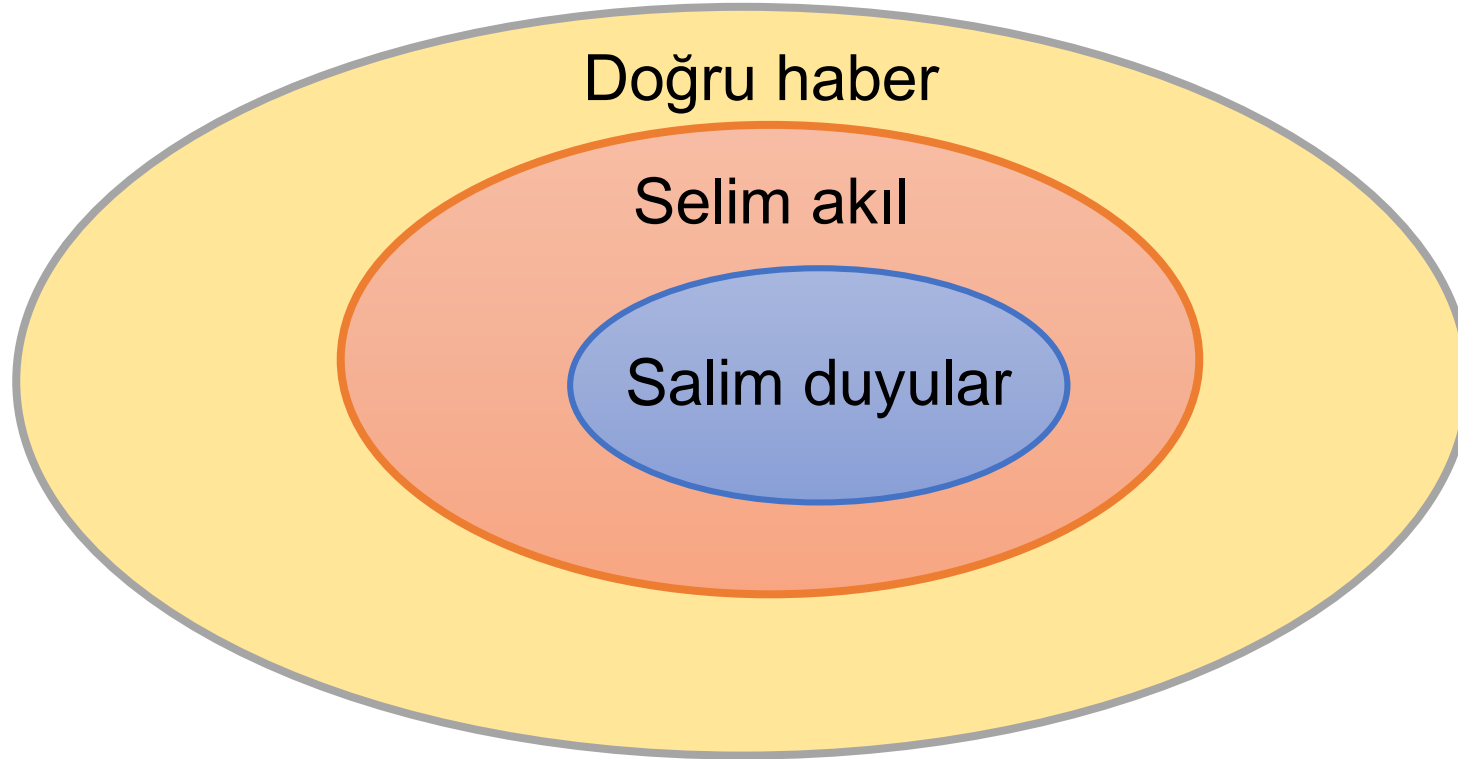
el-Alîm:

Yüce Allah'ın isimlerindedir.
Her şeyi bütün ayrıntılarıyla
bilen. Bilginin mutlak sahibi.

- **Bilgi**, İslam âlimleri tarafından **ilim** ve **marifet** kavramlarıyla ifade edilmiştir.
- **İlim**, bir şeyi olduğu gibi ve gerçeğe uygun şekilde bilmektir.
- **Marifet** ise bir şey hakkında düşünerek derin bilgi ve anlayışa ulaşmaktır.



- İslam âlimlerine göre üç çeşit bilgi kaynağı vardır.
Bunlar:



- Çevreyi algılamanın ve ilk bilgileri edinmenin yolu duyuyla mümkündür.
- İnsan, sağlıklı duyuyla elde ettiği verileri akıyla işleyip değerlendirerek bilgi üretir.
- Akıl ürettiği bilgiyi kullanarak yeni ve anlamlı sonuçlar çıkarır.



- İnsan akıl vasıtasıyla elde edemeyeceği ve duyuların ötesindeki bilgilere ancak doğru haber yoluyla ulaşır.
- Günlük hayatı sadece duyular ve akıl yürüterek devam ettirmek imkânsızdır.



- İnsan hayatın her alanında çeşitli bilgilere ihtiyaç duyar.
- Konuşulan dil, faydalı veya zararlı besinler, tedavi yöntemleri, uzak coğrafya ve toplumlar, hatta isimlerin bilgisi bile ancak doğru haber yoluyla öğrenilir.
- Çeşitli meslek, sanat ve kültürlerin nesillere aktarılması böylece mümkün olur.



- Dinin insanlara bildirilmesi de peygamberlerin Allah'tan alıp insanlara ilettiği ilahi haberler (vahiy) vasıtasıyla gerçekleşir.



- Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Oku! Yaratan rabbinin adıyla oku! O, insanı alaktan yarattı. Oku! Kalemle (yazmayı) öğreten; insana bilmediklerini öğreten Rabbin sonsuz kerem sahibidir.” (Alak suresi, 1-5. ayetler.)



- **Peygamberimiz buyuruyor ki:**

“İlim öğrenmek her Müslümana farzdır. (İbn Mâce, Mukaddime, 17.)



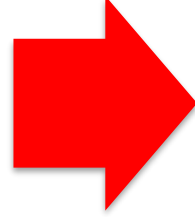
“... Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?...”
(Zümer suresi, 9. ayet.)

■ NELER ÖĞRENDİK?



■ NELER ÖĞRENDİK?

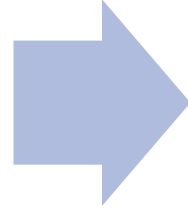
Bilgi nedir?



Öğrenme, araştırma, gözlem ve deney yoluyla elde edilen, insan zekasının ve çalışmasının sonucu olarak ortaya çıkan üründür.

■ NELER ÖĞRENDİK?

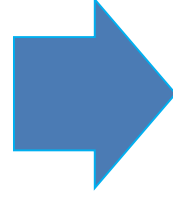
**Felsefeye
Göre Bilgi**



İnsanın varlıkları tanıma,
anlama ve bilme çabası
sonucunda ortaya çıkan
neticedir.

■ NELER ÖĞRENDİK?

**Bilgi
Türleri**



Gündelik bilgi
Dini bilgi
Teknik bilgi
Sanat bilgisi
Bilimsel bilgi
Felsefi bilgi

■ NELER ÖĞRENDİK?

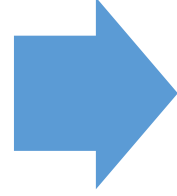
**Bilim
Dünyasına
Göre Bilgi**



Gözlem ve deney yoluyla, teorilerin doğruluğunun ispatlanması sonucunda ortaya çıkan sonuçtur. Bilgi, objektif, ölçülebilir, gözlemlenebilir ve mantıksal olmalıdır.

■ NELER ÖĞRENDİK?

İslam'a
Göre Bilgi



İki çeşittir:

1. Kadim Bilgi; Yüce Allah'ın zâtı ile birlikte bulunan bilgidir.
2. Hadis Bilgi: İnsan başta olmak üzere yaratılmış varlıkların bilgisidir.

■ NELER ANLADIK?

1. Bilgi ne demektir?
2. Felsefeye göre bilgi türleri nelerdir?
3. İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özellikler nelerdir?
4. Allah'ın bilgiyi insanlara aktarması ne şekilde olmuştur?

■ BİR SONRA Kİ DERSİMİZDE NELER VAR?

İslam'a Göre Bilgi Edinmenin Yolları:

- Selim Akıl
- Doğru (Sadık) Haber
- Salim Duyular

Hazırlayan: Mehmet Zeki GÜLER